

พระศิวะในการรับรู้ของ อินเดียโบราณก่อนคัมภีร์พระเวท

จากหลักฐานในอินเดียโบราณ โดยเฉพาะบริเวณลุ่มน้ำสินธุ ซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมโบราณแห่งหนึ่งของโลก แสดงให้เห็นว่า ความรับรู้เกี่ยวกับพระศิวะมีปรากฏหลักฐานมาเนิ่นนาน โดยเฉพาะหลักฐานที่เมืองโมเฮนโจดาโรและเมืองฮาร์ปปา ซึ่งเป็นแผ่นดินเผาทำเป็นรูปมนุษย์ มีลักษณะคล้ายเขาสัตว์อยู่บนศีรษะ นั่งในท่าโยคะ

นักโบราณคดีสันนิษฐานว่า ภาพบุคคลดังกล่าวน่าจะเป็นสัญลักษณ์ของเทพเจ้าองค์สำคัญ ซึ่งน่าจะหมายถึง“พระศิวะ”ผู้เป็นเทพสูงสุดในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู

นอกจากนี้ยังมีการค้นพบแท่งหินยาวรูปทรงกระบอกขัดมันและหินทรงกลม ซึ่งน่าจะหมายถึงอวัยวะเพศชายและหญิง อันน่าจะเป็นที่มาของการบูชาตัวลึงค์ในเวลาต่อมา

จากหลักฐานต่างๆ ที่กล่าวมา ทำให้นักโบราณคดีเชื่อว่า พระศิวะเป็นเทพเจ้าที่มีผู้เคารพบูชามาตั้งแต่ ๓,๐๐๐ ปีก่อนคริสตกาล ซึ่งเป็นหลักฐานที่เก่าแก่ที่สุดเกี่ยวกับการบูชาพระศิวะ

พระรุทหรือพระศิวะ ในคัมภีร์พระเวท

เรื่องราวเกี่ยวกับพระศิวะได้ปรากฏหลักฐานในคัมภีร์ฤคเวท ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่มีอายุราว ๓,๐๐๐ ปีก่อนคริสตกาล แต่เวลานั้นพระศิวะยังเป็นที่รับรู้ในพระนามของเทพ “รุท” หรือ “พระรุทเทพ”

พระนาม รุท ตามนามศัพท์แปลว่า ผู้ร้อง ผู้คำราม หากเป็นคุณศัพท์จะแปลว่า ดุร้าย หรือร้ายกาจ

เหตุที่พระรุทได้พระนามเช่นนี้ เนื่องจากเมื่อเริ่มต้นกัลป์ ขณะที่พระพรหมกำลังทำสมาธิอยู่นั้น ได้มีเด็กผิวสีน้ำเงินเข้ามาปรากฏขึ้นที่ตักของพระองค์ เด็กคนนั้นวิ่งไปรอบๆ พร้อมกับร้องให้ พระพรหมห้ามไม่ให้ร้อง เด็กคนนั้นขอให้พระพรหมตั้งชื่อให้ พระพรหมตั้งชื่อให้ว่า “รุท” แต่เด็กคนนั้นยังร้องขอชื่ออีก ๗ ครั้ง พระพรหมจึงตั้งชื่อให้อีก ๗ ชื่อ ทำให้พระรุทได้พระนามถึง ๘ พระนาม คือ ภว ศรวะ ปศุบัติ (ปศุบัติ) อุคร มหาเทพ รุท อิสาน และอคนิ ซึ่งเป็นรูปทั้งแปดของพระรุท

อีกทั้งพระพรหมยังได้มอบน้ำ ดิน ลม ไฟ อากาศ พราหมณ์ ผู้ทำพิธี พระจันทร์และพระอาทิตย์เป็นเทพประจำรูปแต่ละรูปนั้น และได้มอบเทพี ๘ องค์ให้เป็นชายา คือ สุวรจลา อุษา วิเกศี ศิวา สวาหา

ทศก ทิกษา และโรหิตี

ในบางคัมภีร์กล่าวว่า พระโอรสที่เกิดจากพระพรหมไม่สนใจที่จะมีบุตรสืบเชื้อสาย พระพรหมทรงพระพิโรธ จึงได้มีร่างหนึ่งเกิดขึ้นจากหว่างคิ้วของพระพรหม และขอชื่อจากพระพรหม พระพรหมจึงตั้งชื่อให้ ๑๑ ชื่อ คือ มัญยุ มนุ มหินส มหาน คิวะ ฤตุชวช อุครเรตัส ภาว กาม วามเทว และฤตุวรัต ส่วนบางแห่งมีชื่อว่า อช เอกปท อหิรพุนย ตวัษฏา รุทร หระ คัมภู ตระยัมภก อปราชิต อีสาน และ ตริภูวัน เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า รุทร ๑๑ องค์ หรือเอกาทศรุทร

สันนิษฐานว่า เดิมพระรุทรน่าจะเป็นเทพเจ้าของชาวพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ตามป่าเขา ต่อมาชาวอารยันจึงรับเข้ามาเป็นเทพเจ้าของชาวอารยัน ดังที่ปรากฏหลักฐานในตราประทับรูปบุคคลซึ่งพบที่เมืองโมเฮนโจดาโร และเมืองฮาร์ปปา

แต่ตามคัมภีร์ของพราหมณ์กล่าวถึงที่มาของพระรุทรไว้ต่าง ๆ กัน บ้างก็ว่า พระรุทรเกิดจากพระกาศยปะกับนางสุรกี บางตำรากล่าวว่า พระรุทรเกิดจากพระนลาฏของพระพรหมผู้สร้าง (พระพรหมประชาบดี)

ส่วนบางคัมภีร์กล่าวว่า พระรุทรเกิดจากพระพรหมผู้สร้างบำเพ็ญตบะจนพระเสโทไหลออกมา พระองค์จึงเอาไม้ขีดที่พระขงจนโลหิตไหลหยดลงไปไนไฟ เกิดเป็นเทพบุตรนามว่า พระรุทร

อย่างไรก็ตาม ในคัมภีร์พระเวทถือว่าพระรุทรเป็นเทพผู้ทรงอำนาจมาก ทรงเป็นใหญ่เหนือการสรรเสริญและยัญกรรมทั้งปวง และเป็นผู้ทำลายล้าง ทำให้สะอาดปราศจากมลทิน เพื่อกำเนิดใหม่

นอกจากนี้ชาวอารยันยังเชื่อว่า พระรุทรเป็นเทพที่มีชื่อในด้านความดุร้าย สามารถลงโทษมนุษย์ได้

คัมภีร์ฤคเวทซึ่งเป็นคัมภีร์พระเวทที่เก่าแก่ที่สุดกล่าวว่า พระรุทรเป็นเจ้าแห่งเพลง เป็นเจ้าแห่งการบูชายัญ สว่างรุ่งเรืองเหมือนพระอาทิตย์ รวมทั้งกล่าวถึงความเชื่อมโยงระหว่างพระรุทรกับพระอัคนีเทพไว้ว่า “อัคนีคือรุทร”

ส่วนคัมภีร์อาถรรพเวทกล่าวถึงพระรุทรว่า พระรุทรมีร้อยกรและมีพันเนตร นอกจากนี้ยังกล่าวว่า “เพราะพระองค์สร้างโลกทั้งมวล รุทธรนี้เป็นนามแห่งอัคนี” พระรุทรยังได้นามว่า “ปศุปติ” อันหมายถึง “ผู้เป็นใหญ่แห่งปศุ” อีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ พระรุทรในคัมภีร์พระเวท แม้จะไม่ปรากฏเรื่องราวมากเท่ากับเทพในยุคของพระเวทองค์อื่นๆ เช่น พระอินทร์ พระอัคนี พระวรุณ ฯลฯ แต่พระคิเวซึ่งเวลานั้นออกพระนามเรียกว่า “พระรุทร” ก็เป็นเทพสำคัญที่มีการกล่าวถึงและมีการบูชามาตั้งแต่ยุคคัมภีร์พระเวท ดังที่ปรากฏหลักฐานทั้งในคัมภีร์ฤคเวทและอาถรรพเวท ก่อนที่จะได้รับความนับถือต่อมาในนามของ “พระคิเว”

พระคิระ ในคัมภีร์ปุราณะ

หลังยุคพระเวท พระรุทรในคัมภีร์พระเวทได้ลดความสำคัญลง แล้วเกิดเทพองค์ใหม่พระนามว่า “พระคิระ” ขึ้นมาแทน สำหรับพระนาม “คิระ” นั้นหมายถึง ความกรุณา หรือชุบให้สะอาด เรื่องราวเกี่ยวกับ พระคิระในยุคก่อนการเกิดขึ้นของไศวนิกายปรากฏอยู่ในคัมภีร์ศิวอาคม กับคัมภีร์ศิวอุปนิษัท

จากนั้นเรื่องราวของการบูชาพระคิระจึงปรากฏในคัมภีร์ปุราณะ ของไศวนิกายทั้งห้าคัมภีร์ คือ ลิงคปุราณะ ศิวปุราณะ สกัณฑปุราณะ กุรมปุราณะ และพรหมานณฑปุราณะ ซึ่งเป็นที่มาของเรื่องราวเกี่ยวกับ พระคิระในการรับรู้ของสังคมอินเดียโดยตรง นอกจากนี้ในคัมภีร์ อัคนิปุราณะก็มีการกล่าวถึงพระคิระไว้เช่นกัน

คัมภีร์ลิงคปุราณะ เป็นคัมภีร์ที่มีความยาว ๑๒,๐๐๐ โศลก กล่าวถึงการบูชาพระคิระ โดยเฉพาะในรูปแบบของพระคิวลึงค์ และ กล่าวถึงการอวตาร ๒๘ ปางของพระคิระ

คัมภีร์ศิวปุราณะ (บางครั้งเรียกว่า วายุปุราณะ) เป็นคัมภีร์ที่มีความยาว ๑๔,๐๐๐ โศลก เป็นปุราณะที่พระวายุ (พระพาย) เป็นผู้เล่า กล่าวถึงการสดุดีพระคิระ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงเรื่องการสร้างโลก

การสืบต่อ และการสิ้นสุดของโลก ความศักดิ์สิทธิ์ในการทำสมาธิบริการกรรม ถึงพระคิเว เป็นต้น

คัมภีร์สกันทปุราณะ มีความยาว ๘๔,๐๐๐ โศลก เป็นปุราณะที่มีความยาวมาก แบ่งออกเป็น ๖ สังหิตา (เล่ม) เป็นคัมภีร์ที่กล่าวถึงพระสกันทะหรือพระสกันทกุมาร เทพเจ้าแห่งสงคราม ผู้เป็นโอรสของพระคิเวและพระอุมา-ปารวตี เรื่องการอภิเษกสมรสของพระคิเวกับพระนางอุมา-ปารวตี เรื่องนคร โลก และเรื่องปรัชญาของไสวณิกาย เป็นต้น

คัมภีร์กुरुมปุราณะ มีความยาว ๘,๐๐๐ โศลก กล่าวถึงเรื่องราวสมัยที่พระวิษณุอวตารเป็นเต่า (กुरुมาวตาร) เป็นผู้เล่า ในปุราณะเรื่องนี้กล่าวถึงการบูชาพระคิเว การอวตารของพระคิเว และถือว่าพระคิเวเป็นเทพสูงสุด

คัมภีร์พรหมานทปุราณะ มีความยาว ๑๒,๐๐๐ โศลก กล่าวถึงความเชื่อของจักรวาลตามคำบอกเล่าของพระพรหม ซึ่งมีเรื่องราวของพระคิเวอยู่ในคัมภีร์นี้ด้วย

สำหรับกำเนิดของพระคิเวตามที่ปรากฏในคัมภีร์ปุราณะกล่าวว่าพระคิเวเป็นโอรสของพระกาศยปะกับนางสุรภี

หากพิจารณาจากตำนานเกี่ยวกับพระคิเวในคัมภีร์ปุราณะพบว่ากำเนิดของพระคิเวมีความคล้ายคลึงกับกำเนิดของพระรุทรในคัมภีร์พระเวท ด้วยเหตุนี้จึงถือกันว่าพระคิเวในยุคปุราณะคือพระรุทรในสมัยพระเวทนั่นเอง

พระคิเวในยุคปุราณะนั่นเองที่ได้รับการยกย่องขึ้นเป็นพระเป็นเจ้าองค์หนึ่งในพระเป็นเจ้าทั้งสามของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ถือกันว่าพระคิเวเป็นผู้ล้างหรือทำลาย แต่เนื่องจากในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูถือว่าสัตว์ไม่ตายสูญ หากดวงวิญญาณเกิดอยู่ในวัฏสงสาร จึงไม่ถือว่าพระคิเวเป็นผู้ทำลายอย่างเดียว แต่ทรงเป็นผู้ที่สร้างใหม่ด้วย ดังนั้นจึงถือกันว่าเป็นผู้ที่เปลี่ยนแปลงของเก่าให้เป็นของใหม่ที่ดีขึ้น

สำหรับลักษณะของพระคิวัะตามที่ปรากฏในคัมภีร์ต่างๆสมัยปุราณะ
คือ พระกายสีเขียว พระศอสีนิล พระเกศเจี๊วแดง มุ่นมวยอย่างฤๅษี
มี ๒ พระกรบ้าง ๔ พระกรบ้าง ๘ พระกรบ้าง หรือ ๑๐ พระกรบ้าง
ส่วนพระพักตร์มีพระพักตร์เดียว ยกเว้นในปางปัญจนะมี ๕ พระพักตร์
มี ๓ พระเนตร พระเนตรที่สามตั้งขึ้นตรงอยู่กลางพระนลาฏ ทรงสังวาล
เป็นงู ทรงประจำทำด้วยกะโหลกศีรษะมนุษย์ ทรงสายธูร่า ๑ สาย

พระคิวัะมีพระมเหสีคือพระอุมา มีพระโอรสคือพระคณศ
(พระพิฆเนศวร) และพระสกันทกุมาร (พระขันธกุมาร) พระองค์ประทับ
บนเขาไกรลาส หากเสด็จลงมายังโลกมนุษย์จะประทับที่เมืองพาราณสี
มีโคหนทีเป็นพาหนะ

เทวรูปหินอ่อนพระศิวะ พระอุมาเทวี และพระพิฆเนศวร
ในวัดวิษณุ กรุงเทพมหานคร

พระศิวะกับพระสตี (พระอุมา)^๑

พระสตีมีรูปโฉมงดงาม เป็นพระธิดาองค์โตของพระทักษะประชาบดี โอรสของพระพรหม แม้ว่าจะมีเหล่าเทพทั้งหลายมาปกป้อง แต่พระสตีมีความรักดีต่อพระศิวะเพียงพระองค์เดียว เมื่อเข้าพิธีสยมพร พระสตีจึงเลือกพระศิวะเป็นพระสวามี ทำให้พระทักษะประชาบดีไม่พอใจมาก

ครั้งหนึ่งพระทักษะประชาบดีจัดพิธีพฤกษ์สวดมนต์ซึ่งเป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์และยิ่งใหญ่ขึ้น ในการนี้พระทักษะประชาบดีได้เชิญทวยเทพมาเป็นจำนวนมาก ยกเว้นแต่พระสตีกับพระศิวะ เมื่อพระสตีได้ทราบข่าวจึงเสด็จมา แล้วถามพระทักษะประชาบดีว่า เหตุใดจึงไม่เชิญพระศิวะมาร่วมงาน

เมื่อพระทักษะประชาบดีตอบอย่างไม่สนใจใยดี พระสตีจึงรู้ว่าพระศิวะผู้เป็นพระสวามีถูกลบหลู่ให้เสียเกียรติ พระสตีจึงเสด็จไปยังกองไฟที่เตรียมไว้สำหรับพิธี แล้วกระโจนลงกองไฟถึงแก่ความตาย อันกลายเป็นที่มาของพิธี “สตี” ที่หญิงหม้ายชาวอินเดียต้องกระโดดเข้ากองไฟฆ่าตัวตายหลังสามีเสียชีวิตนั่นเอง

^๑ ตำนานของพระศิวะและพระสตี (พระอุมา) นั้นมีหลายแบบ จึงทำให้บางตอนในหนังสือเล่มนี้แตกต่างจากหนังสือเล่มอื่น

เมื่อพระคิเวทราบข่าวว่าพระสติสิ้นพระชนม์ก็ทรงพระพิโรธมาก ทรงกลายเป็นพระไภรวะ (พระคิเวปางดุร้าย) มีเทพอสูรวิรภัทรและ ภัทรกาลินาเสด็จ มุ่งไปยังสถานพิธิ พระไภรวะได้สังหารพระทักขะประชาชาติ แล้วขว้างคิระะไปนอกจักรวาล จากนั้นจึงกลับร่างเป็นพระคิเว ทรงเคঁราโศก ถึงพระสติจึงเสด็จเร็วร้อนไปตามสถานที่ต่างๆ แล้วภายหลังเสด็จกลับไป บำเพ็ญเพียรที่เทือกเขาหิมालัย

ระหว่างนั้นอสูรทั้งหลาย โดยเฉพาะอสูรชื่อว่า“ตารกะ” ได้ก่อความ เดือดร้อนวุ่นวายให้เทวดาและมนุษย์ เพราะเห็นว่าพระคิเวไม่ได้ประทับอยู่ ร้อนถึงเทวดากันไปเฝ้าพระพรหม พระพรหมตรัสว่าต้องรอจนพระสติ กลับมาเกิดใหม่แล้วได้พบกับพระคิเว พระคิเวจะอภิเษกสมรสกับพระสติ ที่มาเกิดใหม่ มีพระโอรสด้วยกันคือพระสกันทุกุมาร ซึ่งจะปราบอสูรต่อไป แต่พระกามเทพจะต้องเสียสละตนเองในคราวนี้

ส่วนพระสตินั้นเมื่อสิ้นพระชนม์แล้วได้เกิดใหม่เป็นเด็กหญิงคนหนึ่ง ซึ่งทำหิมวัตและนางเมนาได้เก็บมาเลี้ยงไว้ และได้ชื่อว่า ปารวตี ซึ่ง หมายถึงธิดาของภูเขา (หิมวัต แปลว่า ภูเขาหิมาลัย)

เมื่อพระปารวตีทรงเจริญวัยขึ้นจึงทราบว่าตนถูกกำหนดมาให้ เป็น คู่ครองของพระคิเวเพียงองค์เดียว พระปารวตีจึงตั้งพระทัยภักดีต่อพระคิเว ด้วยการบำเพ็ญเพียรต่อพระคิเวเป็นเวลาพันปี จนทำหิมวัตและนางเมนา มาห้ามด้วยคำอุทานว่า“อูมา” ซึ่งแปลว่า“โอ ออย่าเลย” อันกลายเป็น พระนามของพระปารวตีนับแต่นั้น

เมื่อทำหิมวัตทราบความในใจของธิดา จึงไปขอให้พระกามเทพ ช่วยเหลือ พระกามเทพก็ยินดีช่วย เพื่อประโยชน์แก่ชาวโลก

ด้วยเหตุนี้พระกามเทพกับพระวสันต์ รวมทั้งทำหิมวัต นางเมนา และพระอูมา จึงเสด็จไปยังที่ประทับของพระคิเว จากนั้นพระวสันต์ เนมิตีให้ฤดูแล้ง (ฤดูแล้ง) หายไปกลายเป็นฤดูแล้ง (ฤดูแล้งไม่ผล) แล้วให้พระอูมาไปประทับอยู่ต่อหน้าพระคิเว

เมื่อพระคิเวเริ่มรู้สึกพระองค์ ทรงค่อยๆ ออกจากสมาธิ แล้ว

เทวรูปหินอ่อนพระชินธกุมารในวัดวิษณุ กรุงเทพมหานคร

ลี้มพระเนตรเล็กน้อย ในขณะที่นั้นพระกามเทพได้ยิงศรไปต่องพระอุระ
ของพระคิเวในทันที พระคิเวทรงสะดุ้งแล้วลี้มพระเนตรขึ้นเห็นพระอุมา
อย่างเต็มตาก็อพพระทัย แต่เมื่อทรงได้ยินเสียงหัวเราะเบาๆ ก็ทราบว่
พระกามเทพแฝงศรใส่พระองค์ แล้วโอ้อวดกับนางรตีผู้เป็นชายาว่
พระผู้เป็นเจ้าของยังไม่พ้นอำนาจแห่งศรตน

พระคิเวกริ้วแล้วลี้มพระเนตรที่สามกลางพระนลาฏ เกิดไฟเผาว่าง
พระกามเทพเป็นจุน ด้วยเหตุนี้พระกามเทพจากเทพผู้มีรูปร่างก็ได้
กลายเป็นอากาศธาตุ มีแต่ดวงจิต ไม่มีรูปร่างอีกต่อไป จึงได้พระนามใหม่
ว่ “พระอนงค์” หมายถึง “ผู้ไม่มีร่าง” นับแต่นั้นเป็นต้นมา

ส่วนพระคิเวหลังจากลงโทษพระกามเทพ ทรงเหลืออบดูพระอุมา
แล้วหายพระองค์ไป ทำให้พระอุมาเศร้าเสียพระทัยยิ่งนัก แต่พระอุมา
ยังตั้งพระทัยบูชาพระคิเวเพียงพระองค์เดียว

ตราบจนพระคิเวได้ทดลองความภักดีของพระอุมาจนทราบว่
พระอุมาภักดีต่อพระองค์อย่างแท้จริง พระคิเวจึงรับพระอุมาเป็นชายา

ในเวลาต่อมาพระอุมาประสูติพระโอรสคือ พระชนธกุมาร ซึ่ง
ปราบตารกะได้สำเร็จ โลกจึงมีความสงบสุขอีกครั้ง

